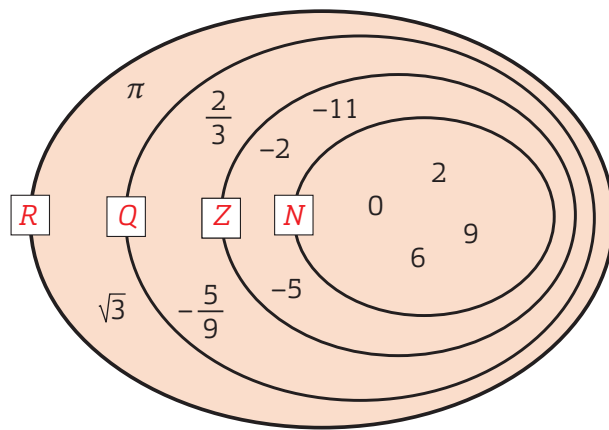

Olika sorters tal

- N = naturliga tal
- Z = hela tal
- Q = rationella tal
- R = reella tal

Irrationella tal är tal som inte kan skrivas i bråkform. Exempel på irrationella tal är π och $\sqrt{3}$.

Bråkräkning

Addition

Gör om till MGN.

$$\frac{2}{3} + \frac{1}{9} = \frac{6}{9} + \frac{1}{9} = \frac{7}{9}$$

MGN: 9

Subtraktion

Gör om till MGN.

$$\frac{3}{4} - \frac{1}{3} = \frac{9}{12} - \frac{4}{12} = \frac{5}{12}$$

MGN: 12

Multiplikation

Multiplitera täljare med täljare och nämnare med nämnare.

$$\frac{3}{5} \cdot \frac{1}{2} = \frac{3 \cdot 1}{5 \cdot 2} = \frac{3}{10}$$

Division

Gör om till MGN.

$$\frac{5}{6} \div \frac{2}{3} = \frac{5}{6} \cdot \frac{3}{2} = \frac{5}{4} = 1\frac{1}{4}$$

MGN: 6

Räkning med negativa tal

$a + (-b) = a - b$	$6 + (-2) = 6 - 2 = 4$
$(-a) + (-b) = -a - b$	$(-6) + (-2) = -6 - 2 = -8$
$a - (-b) = a + b$	$6 - (-2) = 6 + 2 = 8$
$(-a) - (-b) = -a + b$	$(-6) - (-2) = -6 + 2 = -4$
$a \cdot (-b) = -ab$	$6 \cdot (-2) = -12$
$(-a) \cdot b = -ab$	$(-6) \cdot 2 = -12$
$(-a) \cdot (-b) = ab$	$(-6) \cdot (-2) = 12$
$\frac{a}{-b} = -\frac{a}{b}$	$\frac{6}{-2} = -3$
$\frac{-a}{b} = -\frac{a}{b}$	$\frac{-6}{2} = -3$
$\frac{-a}{-b} = \frac{a}{b}$	$\frac{-6}{-2} = 3$

Potenser

potens $\left\{ \begin{array}{l} 8^2 \text{ exponent} \\ \text{bas} \end{array} \right.$

Tiopotenser

Potenser med basen 10 kallas *tiopotenser*.

$$10\ 000 = 10^4 \quad 0,001 = 10^{-3}$$

Multiplikation och division av potenser

När man multiplicerar potenser med samma bas adderar man exponenterna.

$$10^3 \cdot 10^4 = 10^{3+4} = 10^7$$

$$5^{-6} \cdot 5^2 = 5^{-6+2} = 5^{-4}$$

När man dividerar potenser med samma bas subtraherar man exponenterna.

$$\frac{10^8}{10^3} = 10^{8-3} = 10^5$$

$$\frac{2^3}{2^5} = 2^{3-5} = 2^{-2}$$

Grundpotensform

När ett tal skrivs i *grundpotensform* är det skrivet som ett tal mellan 1 och 10 multiplicerat med en tiopotens.

$$34\ 000 = 3,4 \cdot 10\ 000 = 3,4 \cdot 10^4$$

$$0,0065 = 6,5 \cdot 0,001 = 6,5 \cdot 10^{-3}$$

Kvadratrot

Eftersom $6 \cdot 6 = 36$ så är *kvadratrot* ur 36 lika med 6.

Det skrivs så här: $\sqrt{36} = 6$

Multiplikation och division av kvadratrötter

$$(\sqrt{a})^2 = \sqrt{a} \cdot \sqrt{a} = a$$

$$\sqrt{5} \cdot \sqrt{5} = 5$$

$$\sqrt{a} \cdot \sqrt{b} = \sqrt{a \cdot b}$$

$$\sqrt{2} \cdot \sqrt{8} = \sqrt{2 \cdot 8} = \sqrt{16} = 4$$

$$\frac{\sqrt{a}}{\sqrt{b}} = \sqrt{\frac{a}{b}}$$

$$\frac{\sqrt{50}}{\sqrt{2}} = \sqrt{\frac{50}{2}} = \sqrt{25} = 5$$